

20.9.2021

Eduskunnan lakivaliokunta
Lav@fi

Lakivaliokunta perjantai 24.9.2021 klo 9.15 / HE 109/2021 vp ja LA 20/2020 vp / Asiantuntijapyyntö

HE 109/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luottotietolain, maksupalvelulain 86 §:n ja rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta SEKÄ LA 20/2020 vp Lakialoite laeiksi luottotietolain 18 ja 20 §:n ja ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n muuttamisesta

Eduskunnan lakivaliokunta pyytää Suomen Yrittäjiltä lausuntoa otsikkoasiasta. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi luottotietolakeja, maksupalvelulakeja ja rikosrekisterilakeja. Tarkoituksena on tehdä Euroopan unionin yleisestä tietosuoja-asetuksesta johtuvat välttämättömät muutokset luottotietolakiin ja maksupalvelulakiin sekä samalla selkiyttää mainittujen lakien suhdetta sovellettaviin yleissäädöksiin. Lisäksi ehdotetaan lyhennettäväksi eräitä maksuhäiriötietojen säilytysaikoja. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian lukuun ottamatta luottotietolain 18 ja 28 §:ää, jotka tulisivat voimaan kuusi kuukautta myöhemmin kuin muut mainitun lain lainkohdat.

Esitys maksuhäiriömerkintöjen tallennusaikojen lyhentämisestä on kannatettava

Ehdotettavat luottotietolain muutokset liittyvät pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan, jonka mukaisesti hallituskaudella lyhennetään maksuhäiriömerkintöjen kestoajoja. Yrittämisen edellytyksiä koskevassa hallitusohjelman luvussa todetaan ”Arvioidaan maksuhäiriöitä, perintäkuluja ja maksuaikoja koskevan lainsäädännön kehittämistarpeet. Positiivinen luottorekisteri otetaan käyttöön hallituskauden aikana, ja samalla lyhennetään maksuhäiriömerkintöjen kestoaikaa.”¹ Lisäksi muutoksilla toteutettaisiin eduskunnan lausumassaan EV 69/2020 vp edellyttämä tavoite siitä, että henkilöt, jotka ovat suorittaneet maksuhäiriömerkinnän perusteena olleet maksut asianmukaisesti, tulee poistaa rekisteristä 1 kuukauden kuluttua maksun suorittamisesta.

Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että sekä henkilöiden että yritysten maksuhäiriömerkintöjen tallennusaikoja lyhennetään, jos sitä koskeva velka on kokonaisuudessaan maksettu. Ehdotus on tavoitteiltaan kannatettava, ja sillä voidaan todeta olevan toteutuessaan työllistäviä vaikutuksia. Ehdotettu

¹ https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y

sääntely edistää osaltaan myös yrittäjän uutta alkua. **Näin ollen Suomen Yrittäjät pitää maksuhäiriömerkintöjen tallennusaikoja koskevaa hallituksen esitystä sekä yrittäjyyden että työllisyyden edistämisen kannalta perusteltuna.**

Yritysluottotietojen osalta merkittävän osan maksuhäiriötiedoista muodostavat trattaaan perustuvat merkinnät. Trattaperintä on erittäin ankara yrityksille, sillä hyvin lyhyessä ajassa yritys voi saada perinnän seurauksena maksuhäiriömerkinnän ilman viranomaisarviota. Trattakirje toimitetaan yrittäjälle ja yritykselle tavallisesti postin lähetyksenä, mikä on valitettavasti johtanut Postin jakeluvarmuudesta johtuen velallisten kannalta kohtuuttomiin tilanteisiin: trattoja on protestoitu ja merkintöjä aiheutettu siitäkin huolimatta, ettei trattakirje ole saavuttanut yritystä lainkaan tai se on toimitettu protestoinnin kannalta myöhässä. Tästäkin johtuvasta syystä on tärkeää, että yritysten maksuhäiriömerkintöjen tallennusaikoja kohtuullistetaan.

Toiminnassa olevien yritysten lisäksi on huomioitava, että luottotiedoilla on merkitystä yritystä perustettaessa. Yritystoiminnassa tarvitaan tiettyjä peruspalveluja, kuten puhelin- ja internetliittymiä, vakuutuksia, pankkitiliä ja peruspankkipalveluita sekä toimitiloja. Näiden saaminen estyy joko kokonaan tai ainakin vaikeutuu merkittävästi, jos henkilöllä on maksuhäiriöitä. Esimerkiksi yritysten vastuuvakuutukset kuuluvat vapaaehtoiisiin vakuutuksiin, mutta niiden merkitys tietyillä toimialoilla on suuri. Kilpailutuksessa pärjääminen voi edellyttää vastuuvakuutusta. Tietojemme mukaan läheskään aina ei ole mahdollista edes vakuus- tai etukäteismaksua vastaan saada vakuutuksia tai muita yrittämiseen tarvittavia peruspalveluita.

Maksuhäiriömerkinnät saattavat vaikuttaa yrityksen ja yrittäjän luottoluokitukseen myös tapauksessa, jossa merkinnät eivät koskisi suoraan yrittäjää tai tämän pääasiallisesti harjoittamaa yritystointa. Taloudellisesti vaikeudessa olevan yrityksen maksuhäiriömerkinnät voivat vaikuttaa paitsi vastuuhenkilön henkilökohtaiseen luottoluokitukseen myös vastuuhenkilön toisiin yrityksiin. Tämä saattaa tulla yllätyksenä, jos yrittäjä on lupautunut muodollisesti osallistumaan toisen yrityksen hallitukseen vailla tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa yrityksen talouteen. Yllättävien tilanteiden syntymistä voitaisiin rajoittaa, jos luottotietorekisterin pitäjälle asetettaisiin velvollisuus ilmoittaa yrityskytkentätiedon rekisteröinnistä merkinnän kohteena olevalle henkilölle.

Esityksessä todetaan, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen muutos vaikuttaisi yritysrahoitukseen ja yritysten väliseen luottokauppaan. Toisaalta maksutapaa koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia. Jos yritys maksaa laskunsa myöhässä, se vaikuttaa yrityksen maksutapaa koskeviin tietoihin. Ennakoimme, että näiden tietojen merkitys korostuu, kun yrityksen maksuhalukkuutta ja -kykyä arvioidaan.

Lisäksi katsomme, että velkojen etu tulee huomioiduksi siten, että vain velan maksamalla (maksukyky parantunut) maksuhäiriömerkintä poistetaan. Jos velkaa ei halua tai kykene hoitamaan, maksuhäiriömerkintä säilyy rekisterissä nykytilanteen mukaisesti. Arviomme mukaan maksamattomien maksujen maksuhäiriömerkinnät yhdessä maksutapatietojen kanssa turvasivat jatkossakin yritysvelkojen edut. Velallisyrittäjästä ei tule rangaista siitä, että se on saanut tilapäisen maksuvaikeuden vuoksi maksuhäiriömerkinnän, mutta kyennyt maksamaan sitä koskevan velan myöhemmin pois. Näin ollen esitys on arviomme mukaan tasapainoinen ottaen huomioon sekä velallisen että velkojan intressit.

On selvittettävä mahdollisuudet parantaa yrittäjyyden edellytyksiä maksuhäiriöstä huolimatta

Kaikki yrittäjät, yritykset tai yrittäjäksi haluavat eivät kykene heti tai kovin lyhyelläkään aikavälillä suoriutumaan kaikista veloista siten, että maksuhäiriömerkinnät poistettaisiin rekisteristä. Itse asiassa hallituksen esityksen vaikutukset koskettavat vain pienehköä joukkoa henkilöitä ja yrityksiä, jotka ovat kyenneet ja kykenevät suoriutumaan kaikista veloistaan nopeastikin. Tälle on annettava riittävästi painoarvoa, sillä maksuhäiriömerkinnöillä on merkittäviä vaikutuksia yrittämisen jatkamisen edellytyksiin ja henkilön mahdollisuuksiin työllistää itsensä yrittäjänä.

On perusteltua, etteivät tilapäiset kassavirtahaasteet tai esimerkiksi investointien aiheuttamat maksuhäiriömerkinnät estä muuten terveen ja elinkykyisen yrityksen työllistämistä, kasvua ja kehitystä siinäkin tilanteessa, ettei maksuhäiriömerkinnän aiheuttamaa velkaa ole kyetty maksamaan pois kokonaisuudessaan. Maksuhäiriömerkinnät eivät ole merkityksellisiä ainoastaan rahoituksen saannin osalta. Merkintä voi vaikeuttaa tai estää toimivan yrityksen asiakkaiden, liikesopimusten, välttämättömien vakuutusten tai digitalipalvelujen saantia.

Olemme esittäneet, että selvittäisiin mahdollisuus säätää lailla yrittäjälle oikeus saada esimerkiksi vakuutta vastaan peruspalveluja, kuten pankki- ja vakuutuspalveluja sekä tietoliikennepalvelut, joita tarvitaan elinkeinon harjoittamiseen. Se parantaisi tilapäisiin maksuvaikeuksiin joutuneen yrityksen mahdollisuuksia jatkaa liiketoimintaansa sekä henkilön mahdollisuutta työllistää itsensä yrittäjänä aikaisemmista maksuvaikeuksista huolimatta.² Tällä hetkellä yrittäjä tai yrittäjäksi haluavan liiketoiminta voi tosiasiallisesti estyä, koska yrittämisen peruspalveluita ei saa edes maksamalla palveluista ennakoon.

² https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/suomi2025_yrittajan_uusi_mahdollisuus.pdf

Marinin hallitus linjasi 29.4.2021 pidetyssä puoliväli- ja kehysriihessä, että ”Selvitetään tarve säätää pienyritysten oikeudesta saada elinkeinon harjoittamisen kannalta välttämättömät palvelut, kuten pankki- ja vakuutus- sekä tietoliikennepalvelut”. Linjaus on merkittävä, sillä Suomessa on lähes 400 000 henkilöä ja yli 40 000 elinkeinonharjoittajaa, joilla on vähintään yksi maksuhäiriömerkintä. On jo julkisen taloudenkin kannalta perusteltua poistaa tältä joukolta itsensä työllistämisen esteitä. **Pi-dämme tärkeänä, että hallituksen edellyttämä selvitys tehtäisiin mahdollisimman nopealla aikataululla.**

Katsomme, että yrittämisen kannalta välttämättömiä palveluja ovat **ainakin peruspankkipalvelut, välttämättömät vapaaehtoiset vakuutukset sekä perustason tietoliikenne- ja digipalvelut**. Peruspankkipalveluihin kuuluvat perusmaksutili ja siihen liittyvä tilinkäyttöväline, kuten debit-kortti ja verkkopankkitunnukset, mahdollisuus nostaa käteistä rahaa, maksutapah-
tutumien toteuttaminen sekä sähköinen tunnistusväline. Peruspankkipalveluita eivät sitä vastoin ole esimerkiksi luotolliset tilit tai erilaiset luottokortit. Peruspankkipalveluiden takaaminen yrittäjälle edellyttäneen ainakin maksu-
palvelulain muuttamista.

Kysymys vapaaehtoisten vakuutusten välttämättömyydestä voi vaihdella toimialoittain. Joillain toimialoilla, kuten rakentamisessa, esimerkiksi vastuu-
vakuutus on usein urakoiden saamisen edellytys. Toisaalta oikeusturva-, omaisuus- ja tapaturmavakuutukset kuuluvat olennaisena osana yrittäjän vakuutuspalettiin. Perusvakuutuspalveluiden takaaminen yrittäjälle edellyttäneen ainakin vakuutuslainsäädännön muuttamista.

Välttämättömien puhelin- ja nettiliittymien takaaminen yrittäjälle edellyttäneen puolestaan sähköisen viestinnän palvelulain muuttamista. Lain 112 §:n mukaan teleyritys saa vaatia kuluttajalta viestintäpalvelusopimuksesta ennakkomaksun tai vakuuden vain sopimusta tehtäessä ja vain, jos siihen on ennakoitavissa olevasta maksukyvyttömyydestä tai muusta siihen verrattavasta seikasta johtuva erityinen syy. Säännöksen perustelujen mukaan kuluttajan maksukyvyttömyyttä ennakoitiin tyypillisesti luottohäiriömerkintä. Yrittäjäasemassa olevalla henkilöllä ei ole vastaavaa oikeutta.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Tiina Toivonen
lainsäädäntöasioiden päällikkö